

Ed.

188. Frumvarp til laga

[129. mál]

um breyting á lögum nr. 84/1970, um Háskóla Íslands.

(Lagt fyrir Alþingi á 93. löggjafarþingi, 1972.)

1. gr.

2. gr. laga nr. 84/1970, um Háskóla Íslands, breytist á þessa leið:

1. mgr. orðist svo: Stjórn háskólans er falin háskólaráði, rektor, háskólaritara og kennslustjóra.

3. mgr.: Niður falli í lok málsgreinarinnar orðin: „og að málum, er varða vísinda- og kennslustörf innan hennar.“

4. mgr. orðist svo: Háskólaritari og kennslustjóri hafa eftirlit með daglegri starfsemi háskólans. Þeir hlutast til um framkvæmd á samþykktum háskólaráðs og háskóladeilda og þeim ákvörðunum stjórnvalda, sem varða háskólann. Háskólaritari hefur í umboði rektors og háskólaráðs heimild til að skuldbinda háskólann og háskólastofnanir fjárhagslega, hefur yfirumsjón með gerð fjárhagsáætlunar háskólans og framkvæmd hennar samkvæmt fjárlögum og hefur umsjón með sjóðum hans. Kennslustjóri annast í umboði rektors og háskólaráðs málefni, er snerta kennslu og kennara, húsnæði háskólans og búnað.

5. mgr.: Upphaf málsgreinarinnar orðist svo: Rektor, háskólaritari eða kennslustjóri leysa úr þeim málum, ...

2. gr.

3. gr., 6. mgr., breytist á þá lund, að á undan orðunum: „Ef varaforseti er forfallaður“ komi ný setning, svohljóðandi: Varaforseti háskólaráðs gegnir og störfum rektors, ef hann forfallast vegna veikinda eða fær leyfi frá störfum.

3. gr.

4. gr., 1. mgr.: Næst síðasta setning málsgreinarinnar orðist svo: Háskólaritari og kennslustjóri eiga einnig sæti á fundum ráðsins og hafa þar málfrelsi og tillögurétt, en ekki atkvæðisrétt.

4. gr.

Upphaf 7. gr., 1. mgr., orðist svo: Forseti Íslands skipar háskólaritara og kennslustjóra, að fengnum tillögum háskólaráðs.

5. gr.

8. gr. orðist svo: Heimilt er að kveða nánar á í reglugerð um starfssvið og starfs-
hætti háskólaráðs, rektors, háskólaritara og kennslustjóra. Háskólaráð setur öðru starfslíði skrifstofu erindisbréf.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frumvarp þetta er flutt samkvæmt ósk háskólaráðs, og fylgdi því frá háskólanum svofelld greinargerð:

„Tillögur um breytingar á 2., 4., 7. og 8. gr. eru gerðar vegna mjög brýnna þarfa á eflingu yfirstjórnar háskólans, sem verið hefur óbreytt um langt árabíl, þrátt fyrir margföldun á fjölda stúdenta, kennara, húsa- og tækjakosti.

Gert er ráð fyrir stofnun embættis kennslustjóra, er verði jafnsettur háskólaritara að öllu leyti, enda er gert fyrir nánú samstarfi þeirra. Ráð er gert fyrir nokkurri

verkaskiptingu milli þeirra, en reynslan mun móta hana enn frekar. Tilkoma kennslustjóra mun léttja nokkrum störfum af háskólaritara, en þó mun meiru af daglegum störfum rektors.

Breyting á 3. gr. er til komin vegna þess, að í háskólalög vantar ákvæði um það, hver gegna skuli störfum rektors ef hann forfallast vegna veikinda eða fær tíma- bundið leyfi frá störfum. Lögin gera ráð fyrir því, að falli rektor frá eða láti af embætti, gegni varaforseti háskólaráðs rektorsstörfum, unz nýr rektor hefur verið kjörinn. Því verður að teljast eðlilegt að varaforseti háskólaráðs gegni einnig störfum rektors í veikindaförföllum eða leyfum.

Fyrirhuguð er heildarendurskoðun stjórnarsýslu Háskólans. Er ljóst, að þar er um tímafrekt verk að ræða. Þær breytingar, er að ofan greinir, miða að því að gera stjórnarsýslu háskólans starfhæfa meðan á greindri endurskoðun stendur. Ljóst er þó, að meiri eflingar er þörf áður en langt um liður.“

Svo sem fram kemur í þessari greinargerð háskólaráðs er það megingangur frumvarpsins að styrkja stjórnarsýslu háskólans. Nauðsyn ráðstafana í því skyni á fyrst og fremst rætur að rekja til þeirrar öru umfangs aukningar, sem orðið hefur á starfsemi stofnunarinnar á síðustu árum. Að þeirri þróun og þeim úrræðum, sem tillögur eru gerðar um í þessu frumvarpi, vék varaforseti háskólaráðs í ræðu sinni á setningarhátíð Háskóla Íslands 4. nóvember 1972 m. a. á þessu lund:

„Stúdentafjöldi hefur farið hraðvaxandi síðastliðin ár. Í árslok 1968 voru stúdentar um 1300 talsins. Í árslok 1970 var talan komin upp í 1640, í árslok 1971 voru stúdentar 1904. Og nú í haust eru skráðir stúdentar orðnir 2145. Á sama tíma hefur föstum kennurum háskólans fjölgað verulega. Er þar drýgst fjölgun dósentna og lektora. Þá hefur rannsóknastöðum fjölgað verulega. Jafnframt hefur orðið að leita eftir stundakennslu í sívaxandi mæli. Við bætast nýjar námsleiðir, er krefjast sérhæfðra starfskrafta. Kennsluhættir hafa breytzt og batnað. Byggingaframkvæmdir hafa verið að sama skapi miklar á þessu tímabili, þannig að þeir, er útskrifuðust úr háskólanum fyrir 10 árum, þekkja hann naumast fyrir sömu stofnun. Á sama tíma og þessi gleðilega þróun hefur átt sér stað í stofnuninni, hefur lítið verið hugað að stjórn háskólans. Nokkuð hefur rýmkast um stjórnarsýslu skólans, en litlu hefur þokað um starfskrafta. Frá hausti 1969 hefur fengizt ein stúlka á skrifstofu. Þá bættist við á liðnu sumri símastúlka, þegar tekið var upp sameiginlegt símakerfi fyrir stofnunina. Nokkra aðstoð hafa einstakar deildir fengið. Verkfræði- og raunvísindadeild hefur haft fastan deildarfulltrúa frá 1. okt. 1971. Heimspekideild fær deildarfulltrúa 1. jan. n. k., en hefur haft lausráðinn deildarfulltrúa síðan í marz. Laga- og viðskiptadeild hafa sameiginlega einn deildarritara.

Ljóst er þó, að mest er þörfin fyrir starfsmann á ákvörðunartökustigi. Vinnu- álag á embætti rektors og háskólaritara er orðið meira en góðu hófi gegnir, eins og bezt skilst, þegar þróun undanfarandi ára er höfð í huga. Af þeirri ástæðu hefur háskólaráð nú einróma samþykkt að leggja til við stjórnvöld og Alþingi, að gerðar verði breytingar á háskólalögum, þannig að stofnað verði embætti kennslustjóra háskólans, er verði jafnsettur háskólaritara að öllu leyti. Gert er ráð fyrir nánu samstarfi þeirra innbyrðis og við rektor. Verkaskipting verði þó mörkuð í meginatriðum í lögunum, en nánar mótuð af reynslu. Samkvæmt tillögum háskólaráðs hefur háskólaritari í umboði rektors og háskólaráðs heimild til að skuldbinda Háskólann og háskólastofnanir fjárhagslega, hefur yfirumsjón með gerð fjárlaga háskólans og framkvæmd þeirra og hefur umsjón með sjóðum hans. Kennslustjóra er ætlað í umboði rektors og háskólaráðs að annast málefni, er snerta kennslu og kennara, húsnaði háskólans og búnað. Háskóla rektor á við þessa breytingu að losna við nokkuð af hinu daglega vafstri, en vinna þeim mun meir að mörkun heildarstefnu, almennu eftirlits- og samræmingarstarfi og almennum akademiskum samskiptum við aðilla utan háskólans og innan. Eðlilegt væri að kveða nánar á í reglugerð um starfssvið og starfshætti háskólaráðs, rektors, háskólaritara og kennslustjóra, eins og reyndar er ráð fyrir gert í 8. gr. háskólalaga.“

Sú heildarendurskoðun á stjórnsýslu Háskóla Íslands, sem að er vikið hér að framan, er nú að hefjast með skipun nefndar á vegum háskólans. Með hliðsjón af því þykir að svo komnu ekki ástæða til umfangsmeiri breytinga á lagaákvæðum um þessi efni en lagt er til í frumvarpi því, er hér liggur fyrir.

Athugasemdir við einstakar greinar.

Um 1. gr.

Breytingarnar á 2. gr. laga nr. 84/1970 lúta að stofnun embættis kennslustjóra, er verði jafnsettur háskólaritari. Mælt er fyrir um verksvið þeirra í meginatriðum og jafnframt gert ráð fyrir nokkurri breytingu á hlutverki rektors í því skyni að létta nokkuð af honum daglegum stjórnsýslustörfum.

Um 2. gr.

Breytingin miðar að því að setja skýr ákvæði um meðferð rektorsembættisins, ef rektor þarf að hverfa frá störfum um stundarsakir. Um þetta er ekki beint kveðið á í gildandi lögum. Í þessu sambandi skal tekið fram, að meðal þeirra atriða, sem eðlilegt er að komi til álita við frekari endurskoðun á stjórnsýslu háskólans, er hvort ekki beri að gera ráð fyrir sérstökum vararektor, er kjörinn sé með hliðstæðum hætti og rektor.

Um 3. gr.

Hér er gert ráð fyrir, að kennslustjóri eigi sæti á fundum háskólaráðs með sama hætti og háskólaritari.

Um 4. gr.

Greinin felur í sér, að sami háttur verði á skipun kennslustjóra og er um háskólaritara.

Um 5. gr.

Hér er kennslustjóra bætt í hóp þeirra stjórnsýsluaðila, sem heimilt er að setja nánari ákvæði um í reglugerð.

Um 6. gr.

Þarfnast ekki skýringa.